

Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2021.

(Naalakkersuisut siulittaasuut)

Demokraatit Naalakkersuisut qutsavigaat Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaammut ukiumoortumik saqqummiussinerannut.

Nassuiaammi ilisarnartorpassuarnik eqqartuisoqarpoq. Soorlu Naalakkersuisut ilumoortumik eqqaagaat nunatsinnut soqutiginninneq annertusisimasoq. Nunarsuarlu tamaat isigalugu issittumut ukkatarinninneq malunnarpoq. Soorunami tamanna ima atorluassavarput, suleqatigiinnerup pitsaasup sapinngisamik inerititaqarnissaanut.

Ajoraluartumilli nassuerutigisariaqarparattaaq, qularutigisorujussuugakku, nunanut allanut illersornissamullu apeqqutinut Naalakkersuisut qanoq isumaqarnersut. Qinersisoqarmalli apriliip ulluisa 6-ani 2021-mi Naalakkersuisunit assigiinngitsunik nalunaaruteqartoqartarsimavoq, isertugaataannngilarlu aamma, Naalakkersuisut siulittaasuata Nunanut Allanut Naalakkersuisussatut toqqarsimasani qaammatalunnguit qaangiunneranni soraarsittariaqarsimammagu.

Apeqquterpassuit suleqatigiinnitsinnut tunngassuteqartut, pingaartumik Danmarkimik suleqateqarnerput aammalu tassani illersornissaq pillugu, sulii paasisaqarfiginngilagut. Assersuutigalugu Naalakkersuisut akiumanngillat sakkutuunngornissamik ilinniarnep Kangerlussuarmi pilersinnissaa kissaatiginerlugu. Akiumaneqanngilaq kalaallit inuusuttut pisortat akiligaannik Danmarkimi sakkutuunngorniarnissamut misilitsissinnaanersut imaluunniit sakkutuunngornissamik misilitsinnerit maani nunami ingerlanneqaqqittalernissaanut. Kingulleq periarfissatsialassuaq ukiualunnguit qaangiuttut iluatsilluarsimasorujussuuartut taaneqarsinnaagaluartoq.

Paasisinnaanngilara matoqqaneq anguniagaqannginnerlu, qanoq Kalaallit Nunaata nunakkut, immakkut silaannakkullu illersornissaata qulakkeernissaa, qularnartorujussuuvorlu ilumut nalunaarusiaq ataatsimoorunneqarsimanersoq. Naalakkersuisut siulittaasuata oqaaseqarfiginngilaa, naalakkersuisooqatigiit suna isumaqatigiinngissutigineraat naalakkersuisooqatigiillu nunanut allanut illersornissakkullu politikkikkut apeqqutinut suup tungaanut ingerlassanersoq. Naalakkersuisut neriorsuisimapput, danskit Illersornissamut ministeriaqarfianit isumaqatiginninniarnep inissiliivissoq, maannalu pissangalluta utaqqivugut tusartinneqarnissatsinnut, issittumi piginnaasanik annertusaanissap akuersissutigineqareersup unitsinneqassagaluarpat kingunerisinnaasai suusanersut.

Taamatuttaaq ersarissumik akissuteqartoqarnissaa amigaatigaarput, suut kingunerissanerai, Naalakkersuisut Kangerlussuup Mittarfianut tunngasunut tunngaviumik isumaqatigiissutit nalilersoqqinnissaanut kissaateqarnerisa, Naalakkersuisuusimasunit 2019-mi isumaqatigiissutaasimasup danskit illersornissamut ministeria peqatigalugu. Naalakkersuisut sakkutuulersunngilluinnarnissamik

kissaateqarput nalunaarusiamilu allallutik, tunngaviusumik isumaqatigiissutip taassuma ingerlaannarnissaanik suli isummertoqarsimanngitsoq, tassa Kangerlussuaq illersornissamit inuinnarnillu mittarfigineqarnera ingerlaannassanersoq. Tamanna Kangerlussuarmiunut pingaaruteqartorujussuuvoq, apeqqutillu taamaattut silaannarmiitiinnarsinnaangilagut. Tamanna toqqissisimannginnermik pilersitsissaaq.

Innuttaasut piginnaasaannik qaffassaassaagut inuiaqatigiinnut suliassani taakkunani pingaarutilinni pisariaqartunilu, ullumikkut danskit illersornissamut oqartussaasunit ingerlanneqartunut? Danskit illersornissamut oqartussaasui siunissami qanoq issappat, Naalakkersuisut sakkutooqanngilluinnarnissamik isumaqarnera suleqatigiinnermik unitsitsinnermik kinguneqassagaluarpas? Nunatsinnut qanoq kinguneqassavamita, Naalakkersuisut issittumi piginnaasanik annertusaanissaq unitsissallugu piumasaqarsimappata?

Apeqquaterpassuit suli akineqanngillat, taakkulu uagut oqartussaaqataanermik sumiginnaanertut isigaagut. Naalakkersuisummi politikikkut kikkunnit peqquneqarsimappat, naallu Inatsisartunit akuutitsineq?

Nunanut allanut- illersornissamullu ataatsimiititaliami partiitut peqataanngikkaanni, qinikkatut innuttaasutulli periarfissalutsigaaq Kalaallit Nunaata sumut ingerlaneranut paasisaqassalluni. Taamaattumik matoqqaneq taamaattoq apeqquserpara. Ingammik, naalakkersuisooqatigiit ammasuuneq peqataatitsinerlu sakkortuumik qineqqusaarutiginiikummatigit.

Ajoraluartumik arlaleriarluta takusimavarput, naalakkersuisooqatigiit peqateqaratik iliuseqarnerat. Issittumi piginnaasanik annertusaanissap unitsinneqarnerata saniatigit assersuutissaavoq kingullertigit Parisimi isumaqatigiissuteqarneq. Tassani aamma erserluttoqarpassipooq naalakkersuisooqatigiillu akornanni isumaqatigiinngittoqarpassilluni, tassami Naleraq kissaateqarpoq periarfissat misissorneqaqqaarlutillu nalilersorneqaqqaassasut. Nalitsinni issittumut annertuumik ukkatarinninnermi, aaliangiisuunerpaavoq nunap innuttaasa ataqqinnittumik iliuseqarfiginissaat qulakkeerlugulu aaliangikkat tamat oqartussaaqataanerannik peqataatitsinnermik aallaaveqarsimanissaat, namminissarsiorlunilu ersarluttumik aaliangiinani. Naalakkersuisut isumaqarpata aaliangikkanut taakkununga ersarissumik erseqqissumillu nassuiaatissaqarlutik, tamanna paaserusuttorujussuuarput, taamaassimappammi tamanna ersarippallaarsimassanngimmat. Politikkeritut innuttaasutulluunniit.

Kissaatigaarput, politikikkut pitsaasumik patajaatsumillu ataatsimoorluta aqutsinissarput, aammalu kissaatiginagu, avissaartuutitsisoqarlunilu paatsooqatigiittoqartassasoq qulaatiinnarluta aaliangiisoqartarnissaa nunami tamat oqartussaaqataanernik ingerlatsiviusumi, aammalu Inatsisartut qulaatiinnarlugit. Issuaalaarluga:

”Kalaallit Nunaat peqataatinnagu, Kalaallit Nunaat eqqartorneqassanngilaq” aamma ”Allat qulaatiinnarluta aaliangiisarnerat attatiinnarsinnaangilarput, taamaamat pingarluinnarpoq, nunatta illersornissamut- aamma sillimaniarnermullu politikkimmi ersarissumik peqataanissaa nunatsinnut tunngasuni kiisalu siammasinnerusumik nunarsuarmi politikkerinnermi”.

Taakku oqaatsit nassuiaammit tiguneqarput. Isumaqarpunga, ilutsinni taanna atuutsittariaqaraluaripput aamma Inatsisartut akuutinnerisigut aaliangigassat pingaartut isummerfiginnginnerini, Kalaallit Nunaannut

pingaarutilinni pingaaruteqartussanilu aammalu kalaallit periarfissaannut. Illersornissamut politikkip pitsaasup siunertarisussaavaattaaq innuttaasut nukittuut piginnaasaqarluartullu, tamannali kalaallinut inuusuttunut pisinnaatinneqanngilaq Naalakkersuisunit. Inuusuttut qassit ilisimavagut aasap ukiallu ingerlanerani, illersornissamut tunngasunut ilinniarsinnaanerminnik nuannaarutiginnittut? Tamanna periarfissaqalersimavoq sakkutuunngornissamut angusiffiusumik misilitsereernerup kingorna? Periarfissaq Naalakkersuisut maannakkut tassa piviusut aallaavigalugit atorunnaarsitaat.

Taamatullu aamma amigaatigaara Naalakkersuisut ersarissumik akissuteqarnissaat, inatsisinik unioqqutitsisoqarsimanersoq inuusuttut Danmarkimut pisortat akiligaannik sakkutuunngornissamut misilitsikkiartortarneri, paasinarsimmat, inatsisitigut tunngavissaqarsimanngitsoq? Qassit periarfissaq atorsimavaat? Attuumassuteqartunut sumik kinguneqassava suliffeqarfimmut inuusuttunullu?

Isumaqarpunga, eqqarsaatigilluugaangitsuusoq, Naalakkersuisut upernaq inuusuttut sakkutuunngornissamut misilitsittarnerisa periarfissaat unitsikkamikku, siunissami Kalaallit Nunaannut piginnaasanik pisariaqartunik tunniussisussaagaluanik. Nassuiaammi aamma taaneqarpoq inuusuttut amerlanerusut ilinniagaqalernissaat kissaatigineqartoq. Taamaattumik apererusunnarpoq, oqaasiinnaanersoq timitaqanngitsoq? Timitalernerami killormoorluinnaasimmmat, inuusuttut tassunga periarfissaarullugit.

Ilinniארлуarsimasunik amerlanernik pisariaqartitsivugut. Nunarsuarmullu tamarmut paasisimasaqarnerulernissatsinnik naalagaaffinnut allanut attaveqarnissamut piginnaasaqarluarnissamillu kissateqarnitsinnut atasumik, nunatsinnut innuttaanullu iluaqutaasussamik. Taamaattumik Naalakkersuisut kajumissaarusuppakka piaarnerpaamik Kalaallit Nunaanni sakkutuunngorniarluni misilitsinnerit periarfissanngoqqinnissaannut isummeqqullugit.

Nassuiaammut tunngatillugu iluarisimaartorujussuarput nunanut allanut attaveqarnermi piginnaasaqarluarluni suleqateqarneq kiisami piviusunngorsimasoq, pilersaarutigineqartorlu tamassuma annertusarnissaa. Steen Lyngge, Nunanut allanut Naalakkersuisuusimasoq nersorusuppara, nunanut allanut attaveqarnermi piginnaasaqarluarluni Pituffimmut suliariumannittussarsiuussinermut isumaqatigiissut pingaaruteqartorujussuup piviusunngortinnissaanut aqutissiuussisimaneranut, Naalakkersuisunut siulittaasuusimasumit Kim Kielsen-imit atsiorneqarsimasoq. Qilanaaraarput Asiap kangisissuani aallartitaqarfittaassap siunissami qanoq ilusilersorniarneqarnera, taamatullu Tuluut Nunaanni niuernissamut isumaqatigiissutit qanoq ingerlanersut, tassami avammut tuniniaanitta annertusinissaa kissaatigigatsigu. Taamatutaaq pitsaasutut isigaara, USA Kalaallit Nunaanni aallartitaqarfimmik ammaasimammat, qularutissaanngitsumik nunat pineqartut akornanni suleqatigiinnermik nukittorsaasusaaq, minnerunngitsumillu, Naalakkersuisut siunnerfigigaat inuussutissanut- aamma neqilianillu nakkutilliinerup oqartussaaffik akisussaaffigilernissaanut Kalaallit Nunaannut kalaallinullu annerpaamik iluanaarutaasussatut.

Nunat assigiinngitsut akornanni niurneq oqaluserissagutsigu ataqpeqatigiinneq uppernassuserlu avaqqussinnaanngilarput. Nassuiaammi taaneqarpoq, naak COVID19 ajornartoortitsigaluartoq 2020-mi aatsitassarsiornermut soqutiginninneq annertusimasoq. Ilisimavarpulli, qinersinerup aprilip 6-ani 2021 kingunerisimagaa, suliffeqarfiit nalornissutigilermassuk, nutaanik aatsitassarsiornerissamut

aningsaliissanerlutik – pingaartumik qanittunnguakkut uranimik piiaangilluinnarnissamik aaliangererup kingorna. Demokraatit isumaqarpugut, annertuumik uggornartoq, uagut politikkerit allanngorartumik politikkeqarnerput, naggataatigut inuiaqatigiinnut nunallu innuttaanut akisoorujussuusamik. Pingaartumik nutaanik isertitassaraluanut atugarissaarnissatsinnullu ajalusoorsinnaaneramik kinguneqarsinnaasumik, sulii ilinniartitaanermut suliffeqarnermillu aqqissuusseqqinnissanut amerlanerik nutaanillu pilersaarusiortoqarsimanngimmat, atugarissaarnitsinnut pioreersumut qulakkeerinneqataasussamik.

Taamatuttaaq maluginiarpara, saqqummiussami taaneqarmat qanoq pingaartigisoq, Naalagaaffiit Peqatigiit inuttut pisinnaatitaaffinnut isumaqatigiissutaasa malinneqarnissaat, taamaattumillu nuannaarutigaa Inatsisartut tamarmiusut uani ukiaanerani katersuunnermi oqaaluusereqqammerlugulu, isummeqqammermata arnat meeqqallu persuttaanermut illersorneqarnissaannut, kinguaassiutitigut atornerluinernut aamma inuttut pisinnaatitaaffinnik unioqqutitsinerit pillugit aqqissuusseqqinnerit pingaarutillit, avataaniit innersuussisoqarnissaa utaqeqqaanngikkaluarlugu. Tamakkununga politikkerit pikkorinnerusariaqarpugut; tassalu inuup kialluunniit inuunini akisussaaffigissagaa inuiaqatigiit nukittuut anguniarneranni, innuttanit peqqissunik nukittuunillu aqunneqartumik.

Taamatut oqaaseqarluta ukiumoortumik Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinnikut ingerlatsineq pillugu nassuiaat tusaatissatut tiguarpugut qilanaarlutalu, paaseqatigiinneq aqutigalugu pitsaasunik angusaqarnissatsinnut innuttaasunillu ataatsimoortunik tunuliaqutaqarnissarpugut, tamat oqartussaanerata kissaatigisaasa tusaallugit ataqeqqatigiinnermillu tunngaveartumik.